

AZ ÉSZAKI FAL (VIII.)

Regény

DRAGAN VELIKIĆ

23.

Augusztus vége szeles reggelekkel köszöntött be a Westbanhof melletti Európa-platzon. Olga a szél illatában új vibrációkat szimatolt azon a színpadon, amelyen hamarosan egy új életnek leszen jelenése, egy életnek, melyet a testében hordoz, mivelhogy azokban a napokban maradt el a havibaja.

Rita vizsgálatra jelentette be Olgát a saját orvosánál.

Néhány nappal később Olga bőségesen vérezni kezdett, úgyhogy az orvos csupán menstruációs rendellenességet állapított meg, gyógyszerekkel látta el, és ágynyugalmat rendelt. Négy napig feküdt Olga a nappali szoba rekamiéján, ahonnan tisztábban hallhatta Dmitrij reggeli áriázását. Pessóát olvasott, gondolatban Lisszabonban kószált, hogy aztán később az alexandriai poéta verseihez pártoljon át.

A mennyezet stukkódíszébe mélyedve pihengetett, s így, magában szunyókálva hajózta körül Belgrád kontúrjait. Olga ezekben a napokban vont meg bécsi életének első mérlegét, ugyanis közeledett az ősz. A három nyári hónap a múlté volt. Kéziratai továbbra is érintetlen rendben nyugodtak a széles íróasztalon heverő iratgyűjtőkben. Olyan erődítményekre emlékeztettek, amelyek mellett egyszerűen elmennek a seregek. Kikerüli őket Andrej is olyképpen, hogy odaadó hitvest és majdani gondos anyát farag belőle fokozatosan. A fiatalasszony a legaljára kotort annak a röviden csattanó szónak, amelyet legelőször az édesanyja ejtett ki a száján: Bécs.

Ilyetén való reggeli szendergései során, a mennyezeti stukkók porfogó, szürkés koszorúiban a habos tengert ismerte fel, a tenger zöldes virágzását a portorozi strandon. Bensőjében lüktetést érzett. Fájdalmai nem voltak többé.

Negyednapra a vérzés teljesen elmaradt. A Dmitrij énekelte áriától elbűvölve, elhatározta, hogy felkel. Felöltözött, majd amikor kinézett az ablakon, megállapította, hogy az ég alacsonyra ereszkedett, és szürke.

Olga, miután átvergődött a Mariahilfer utcai építőhely porán, melyet felkavart a szél, kijutott a Ringre, és felszállt az 1-es villamosra. Álomszerűen maradoztak el sorra a múzeumok épületkockái, majd a parlament, a Rathaus, a tözsdepalota. Fülledtség nehezedett a városra. Amikor a villamos megállt a Schottenringen, a Duna-csatorna szürke víztükre meg a néptelen kikötő tárult elébe. Leszállt a villamosról, és az Uránia, egy olyanféle épület irányába indult, amely, körbe futó vonalaival, az egyik új-belgrádi mozira emlékeztette. Megeredt az eső. Olga az Uránia mozi kávézója felé vette lépteit. Amíg a villanyrendőrnél szabadra várt, hogy átkeljen az utcán, egy gépkocsi túlkölt rá, majd meg is állt előtte. A kocsiiban Tibort pillantotta meg, aki azzal a tréfás kérdéssel, hogy nem szeretne-e inkább fedél alá kerülni a zápor elől, már nyitotta is az ajtót.

De a megtorpant menetoszlopban máris ideges túlkölésbe kezdett a többi gépkocsi. Tibor hevesen indított. A zápor végigpaskolt az autó ablaküvegein. A férfi az Akadémia felé hajtott a Ringen.

Ahová csak akarod, bárhová elvihetlek. Ráérek.

Sétálni indultam.

Rendben. Kocsizunk, amíg el nem áll az eső.

Olga egy fejmozdulattal hátravetette nedves haját, és fölnevetett. – Csakugyan nem sietsz?

Egy cseppet sem, válaszolta Tibor. – A Hietzingbe indultam. Rita is ott van. Ma van a házassági évfordulónk, hát csapunk egy kis családi murit. De hát az ebéd csak ötre van kitűzve. Na, közben el is állt az eső.

Afféle nyári zápor volt, szólt Olga.

Tán az utolsó ezen a nyáron, mondta Tibor. – Jártál valaha a Sankt Marx-temetőben?

Nem jártam. Ott van Mozart eltemetve?

Legalábbis ott dobták be a tömegsírba. A Sankt Marx-temető egy részébe ortodoxok, görögök és szerbek temetkeztek. Ott van Vuk Karadžić sírja is. Már száz éve, vagy még régebb idő óta, nem temetnek oda senkit. Nem is temetőre, inkább parkra emlékeztet. Akarod, hogy elmenjünk oda?

Igen, szeretném, felelte Olga.

Kitáruultak előttük a III. kerület hosszú, széles utcái. A kocsi a Sankt Marx-temető kapuja előtt fékezett. Az eső teljesen elállt, a felhők mögül előbújt a nap. Elindultak a fő sétányon. Az ázott leveleken esőcseppek csillantak. Mozart rózsákkal befuttatott sírjánál Olga egy keskeny ösvényen letért a temetőfal irányába. Tibor a nyomában haladt. Egy pillanatban elhessentő mozdulatot tett a fiatalasszony feje fölött. Olga összerezgett, s csak akkor vette észre, micsoda óriásrovar döngicsél az orra előtt.

Egy dongó, mondta Tibor.

Das ist die Hummel, vágta rá Olga.

Nicsak, egészen jól haladsz a némettel.

Az egyik mellékösvény mellett megtalálták Vuk Karadžić sírját. Amerre csak néztek, a lombok alatt, a bokrok mélyén, mohos sírkövek sorakoztak, felirataikat alig-alig lehetett kibetűzni. Leereszkedvén az ösvényen, Olga megállt egy síremlék előtt, melynek obeliszkje olyan magas volt, hogy a hegye a lombokba fűrődött.

A kólapon ennyi állt:

Petar Hadži Ristić

Bécsi nagytőzsér

1869. szeptember 1/13.

Elhalálozott életének 46-ik évében

Odanézz, szólt Olga, a kőbe vésett szövegre mutatva. Mindig elszomorodom, amikor látom, hogy semmi más, csupán egy név marad az ember után. Mert mit tudunk erről az emberről, aki egy évszázaddal korábban ebben a városban élt? Hol, mikor született, erről szó sem esik, mindössze arról értesülünk, hogy meghalt Bécsben, 46 éves korában. Beteg volt talán?

Tibor elővette cigarettatárcáját, és megkínálta Olgát. Az asszony, miközben rágyújtott, Tibor ujjait érezte az arcán.

A férfi átfogta a nő vállát, a másik kezével pedig az ösvény aljába mutatott. Ott egy hatalmas páva jelent meg.

Hát nem gyönyörű? Ebben a temetőben néhány példány van belőlük, s engem mindannyiszor meglepnek. A páva Jupiter asztrológiai madara, a kígyók ellensége. A hiedelem szerint azok a fekete pontok a farktollán Lucifer szemei.

Jársz a temetőkbe?

Nem. De itt úgy érzem magam, mint a parkban. Mindig néptelen. Csak nagynéha látok egy-egy utódot, amint őseik márványtakaróját tisztogatják. Az én őseim Szabadkán nyugszanak az egyik temetőben. Van belőlük Szegeden is. Ami engem illet, hát én, valószínűleg, itt maradok Bécsben.

Olga a férfi arcába, sötét szemébe nézett, mely rezzenéstelenül szegeződött rá. – Ma van az évfordulók. Hanyadik is?

A tizenhetedik, felelte Tibor. – Szabadkóművesek kabalaszáma.

Hány éves vagy?

Negyvenhét. Hadži Ristić nagytőzsér uram első menyeyi esztendejét taposom.

A férfi háttal egy fatörzsnek támaszkodott, és le nem vette szemét Olgáról. Hm, ez volna a kellő pillanat? Vagy – korai még? Hátha tévedett Andrejnek az a kártyavető oroszja? Olga arca, hejh, pedig alig egypár lépésnyire volt tőle, elérhetetlennek bizonyult. Felemelte a karját, és letört egy vékony gallyat.

Olga megsejtette, hogy ezzel a mozdulattal Tibor egy másik mozdulatot helyettesít. S ebben a pillanatban sajnálta, hogy a férfi így elbizonytalankodta az ügyet. Egy szépen karbantartott sírkő felé fordult. – Aura Hildt Temesvárról – olvasta fennhangon. – Meghalt 1868. december 7-én, 26 éves korában. Milyen fiatalon! – jegyezte meg végül.

Amott a túloldalon van bizonyos Josef Madersperg sírja, ő találta fel a varrógépet, mondta Tibor.

Olga hangosan fölnevetett.

Visszakanyarodtak a főútra, s elindultak a kijárat felé.

Hová vigyelek? – kérdezte Tibor, amikor már a kocsiban ültek.

Mindegy. Talán a Swedenplatzra. Sétálnék egyet a csatornaparton.

Egész úton alig váltottak szót. Az Uránia közelében Tibor megállt a villanyrendőrnél, amely pirosat mutatott. Olga megköszönte a sétát, és kezét nyújtott.

Tibor hosszan megszorította, majd ajkával megérintette a vékonyka ujjak hegyét. – Szeretem a színtelen lakkot, mondta halkán.

Olga elnevette magát, jelöl, hogy tréfának fogja fel az egészet.

Becsukta a gépkocsi ajtaját, s anélkül, hogy visszanézett volna, a Duna-csatornához vezető lépcső felé irányította lépteit. A rakpart üres volt. Nagyot kortyolt a friss levegőből. A csatornaparton sétálva a víz csendjében, sejtelve azt súgta, hogy ez a város még sok kellemes izgalmat tartogat számára.

24.

Szeptember derekán egy erős anticiklon nagy hőséggel árasztotta el Közép-Európát. Ezer meg ezer lakás sarkig kitárt ablakain át alig-alig érkezett némi légáramlás a fülledt szobákba. A dunai strandokon júliusi tumultus uralkodott.

Az egyik XX. kerületi, Am Tabor utcai lakóépületben egy fiatalember rója késő éjszakáig a terasz repedezett betonját. Amióta megkapta a dél-afrikai konzulátus levelét, mely arról értesíti, hogy egyévi ott-tartózkodást engedélyeztek számára, azóta nem festett. Fényképfelvételeket készített vásznairól, hiszen ezeket nem viszi magával, hanem bécsi lakcímén hagyja őket. Egy esztendő nem is sok, amikor elmorfondírozunk róla, ő azonban jól tudja, hogy az idő múlása mennyire csalóka. A nyarat, amely éppen hogy csak elmúlt, mintha egész évtized választaná el ettől az átsétált éjszakától a teraszon. A korlát mellett megáll, és hosszan elnéz a tetők felett. Rálát a Práter óriáskerekére, amely már csak a késő reggeli órákban indul meg fürtökben függeszkedő kabinjával. Nem nehéz elképzelnie, nagyra kerekedett szembogarakkal emberek ülnek ezekben a fülkékben, és fiatal nők, akik után vágódik.

Mintegy a szobája ablakát zörgető légáramlástól sodortatva, azon az éjszakán kilépett az utcára, s megindult a hosszú-hosszú Am Taboron. Az egyik sarkon beszédbe elegyedett egy éjszakai pillangóval, aki – láthatóan elégedetlenül, hogy azon a fülledt éjszakán olyan rosszul megy a bolt – elfogadható árat ajánlott fel. Boris hitt benne, hogy valamelyik garniszálló sötétjében, ahová majd elvezeti a lány, az izgalom röpke perceiben képes feltámasztani bármely testet, melyet megáhit annak a vászonnak a fehérségével együtt, mely ráfeszülve, pontosan úgy rejti-

takarja a karcsú lábszárait, amiképpen festményeinek sötét alapozása az elsüllyedt városokat.

Ámde a szoba megvilágítása, ahová a lány bevezette, a szavai, a mozdulata, ahogyan leveti magas sarkú cipőjét, a puffedt lábfeje, melyet csipkedéses házi papucsba bújtat, mindez együttvéve lelohasztotta a remélt szenzációkat. Legszívesebben lelépett volna, a lány azonban már a nadrágját gombolgatta. Suttogva ágyba hívta, majd két-három ügyes mozdulattal kondomot húzott a hímtagjára. Az ágyneműből áradt a verejtékszag; az éjszakai szél, az időváltozás előszele dagasztotta a függönyöket, a lány pedig megállás nélkül hajtogatta, hogy „kedves” meg „cukorfalat”. Egyenletes ritmusban hullámozott alatta egy test, valakié, akinek a nevét sem tudja, s nem is fogja megtudni soha.

Elég korán érkezett haza ahhoz, hogy még bevárja a napkeltét, de nem azt is, hogy üzemelni kezdjen a Práter óriáskereke. A vászon, a legutóbbi napokban ezen dolgozott, madártávlatból kanyonszerű utca-részletet, és egy, a galamszürke végtelenbe vesző villamos sínpart ábrázolt.

Leült ez elé a vászon elé a kora reggeli órákban, és Dél-Afrika tájait képzelte maga elé. Csak minél messzebbre Közép-Európa kis, vidéki vasútállomásaitól, ahol megállt az idő, ahol újdontúj lobogók és címerek szűkítik le a látóhatárt. Miközben lassan álomba szenderült a vesszőfonatú karosszékekben, harsány szimfóniát hallott, amilyenek háborúban és álnok békekötések után születnek.

Porfelleg lebeg a vége felé járó század síkidoma fölött, belepi a vidéki színházak kabalababáit, megülepszik a hóhérok és áldozatok üvegszemében, akik olyan gyakran cserélnek szerepet. A tágas lyukban pedig ott ül a sugó, és szemmel tartja a színpadot. A szeme vizenyős, az arca képlékeny tészta, a lehelete, akár a múmiáé. Szavai ragadósak, és mint a legyek, keringenek a lakásokban, ahol csupa mennyei ember lakik, s abban a tévhitben éli le nyomorúságos életét, hogy a lobogók különböznek egymástól. Pedig hát örökké ugyanaz a rituálé zajlik: a helybeli sportegyesület vasárnapi meccse, templomba menés, dohányfüstös sörözők, a hajdani ifjúkor kísérteties fényképei, melyek, akár az ikonok, lógnak az elárvult családi nyoszolyák felett. A testet, amely valaha fiatal és üde volt, betegségek torzítják el fokozatosan. A szavak feledésbe merülnek. Ott lagnak a könyvekben, de hát azok is árnyas polcokon, könyvtárak mélyén lapulnak.

S amíg a fiatalember, ott, a vesszőfonatos karosszékben, tengerészként hajózik az álom tengerén, a teraszon felejtett vászonról lassan felszárad az éjszakai harmat.

25.

Vasárnaponként nagyobb a piaci zsivaj. Már virradat előtt beszűrődik a csukott ablakokon át. Ez az utolsó februári vasárnap pedig napsütéses volt, s vele véget is ért a tavaszi tél 1905-ben, Isztriában.

James korán ébredt. Sokáig elnézte az alvó Nóra arcát. Amióta viselő lett, James enyhe puffadságot figyelt meg felesége arcán, ettől az meg is szépült. A férfit izgalomba hozta az asszony nehézsége.

Ezen az utolsó februári vasárnapon James féktelen jókedvre derült. A fogait megjavíttatta, a fogfájás, amely pedig még a párizsi napok óta, időnként elővette, mára teljesen elmúlt. Újból bátran szürcsölhette kedvenc hagymalevesét.

No, elmegyünk ma a Galambdúchoz? – kérdezte James, amint Nóra kinyitotta a szemét, és válaszul a férfi babusgatására, visszamosolygott rá. – Ki tudja, meddig tart ez a tavaszi idő?

Igen, elmegyünk; felelte Nóra.

Délidő előtt, s a kiadós reggeli után, amelyet vasárnaponként Bruniekkal közösen csaptak, Nóra és James útnak eredt. A Veruda felé vették az irányt azzal a szándékkal, hogy miután bejárják a Valcanót és szusszantanak egyet valamelyik külvárosi csapszékben, folytatják az utat a dombteteji magános ház felé a Muzil-félsziget közelében, amerre a kaszárnyák voltak.

Lassan bandukolva átmentek a Monte Zarón, majd leereszkedtek a Tengerész parkba, hogy aztán a katonai lakóépületek mellett elhaladva betérjenek a villanegyedbe. Elmentek a Tengerészkórház előtt, azután a réten át az erdőszegély felé vették az irányt, amely mögött már a vízpart, a tenger rejtőzött.

James előszeretettel sétált télen a kihalt strandon, a pavilon előtt, amelyben az étterem meg a kabinok voltak. Holidényben minden zárva volt, a hosszú, néptelen strand pedig a kabinsorral, a fürkék harsány színekben pompázó ajtajaival a bray-i strandra emlékeztette. Rövid sétát tettek a Valcanón, majd leültek egy padra, és sütkéreztek a napon. A

hullámok egyenletes ritmusban nyaldosták a magas kőmólót, a végében az ugródeszkával.

Artifoni úr jelentette, hogy hamarosan megüresedik egy hely a trieszti Berlitzben, talán már áprilisban.

Tudom, Amáliától hallottam.

Mindent tud ez a nagy ész, epéskedett James. – Különben, ő is Triesztbe készül, nincs megelégedve munkájával a Berlitzben. Kevesen járnak horvát órákra.

Amália annyira egyedül van.

Trieszt nagyobb kikötő Pólánál, ott több a hajó, mondta James.

Mért vagy olyan igazságtalan hozzá? – kérdezte Nóra. – Fejedbe vetted, hogy szerelmes beléd, mint ahogyan sok mindent beképzelsz magadnak. Így beszélnél Mártáról is?

Mártáról? Mért emlegeted Mártát?

Mert állandóan őrá gondolsz.

James hangosan felvetett. – Erről is Amália világosított föl?

Nem. Hanem Márta jelenlétében furcsán viselkedsz. Mindig nyugtalanná válsz, amikor Koppeansékkal találkozunk.

No, akkor megnézzük a Galambdúcot? Indulunk?

Ne. Itt olyan kellemes, mondta Nóra. – Szomjas vagyok.

A Beppónál ebédelünk, onnan már nincs messze a Galambdúc. Két mérföld, még annyi sem.

A lábuk alatt a tenger susogott. Csend volt, csupán valahonnan a fenyőerdő felől hallatszottak gyermekhangok, játszadozó gyerekek kiáltásai. Mindketten átengedték magukat a szendergésnek.

Mért említette Mártát? – morfondírozott magában James. Fantáziáim hát az arcomra íródnak? Márta? Hm.

Olyan ritkán találkozott vele, hogy nem is ismerhette meg közelebről. Tudta róla, hogy rokonai vannak Triesztben, ott tölti a nyarakat, különben született pólai lány. Márta zöld szemei gyermekded fantazmákat ébresztettek benne, s az arca is oly szép volt a maga szabályosságában. A nevében pedig James finom vibrációkat, valamiféle útmutatót fedezett fel.

Amikor kinyitotta a szemét, az öböl szemben levő partján kabinok sorát látta, s ez azokra a villákra emlékeztette, amelyek a Castropolis körút utolsó gyűrűjén belül sorakoznak, azokra a lakásokra, amelyek a családi élet finom architektúrájának nyújtanak rejtekhelyet, a titkokra,

amelyek hosszú-hosszú csipkehálóját olyan emberek szövögetik, akiket fél évszázad vagy valamivel hosszabb idő múltával új alakzatok követnek, akik a test röpke tüzeiben most fogannak, éppen úgy, amiképpen Nóra testében is érlelődik az a lény, aki majd az ő helyébe lép a földi pályán, a mennyei kalap alatt. A váladék érik, föltűnnek a szürke agytekervények, visszaköszönnek a hajdani ősök.

A nap meredeken lecsúszott a nyugati égbolton, s a padra, amelyen Nóra meg James ült, árnyék borult. Márpedig a február délutáni árnyék hideg.

Indulunk, James?

Még egy kicsit, mormogta James álmosan.

Mert meg el akarta képzelni azt a távoli napot, amikor Márta nevének másfajta csengése lesz.

Amikor pedig a Stoia-öbölben a Beppóhoz címzett vendéglőben elköltött ebéd után elindultak a Galambdúc felé, megismétlődött James gyerekkori kudarca. A téli nap gyors iramban kurtult, s a házaspár elhatározta, hogy a Galambdúchoz egy más alkalommal látogatnak el.

Az időjárás azonban két nap múlva megváltozott, a déli szelekkel esősre fordult. Március eleje viszont hideget hozott. Az osztrák–magyar rendőrség olasz hazafiak csoportjának nyomára bukkant, s ennek a hálózatnak a firenzei Alessandro Francini Bruni is tagja volt. Minden külföldi, aki ezekben a hónapokban jött Pólába, gyanússá és nemkívánatossá vált, így aztán Bruniékat is, nemkülönben lakóikat, a dublini fiatal párt, a pólai rendőrség felszólította, hogy két napon belül hagyják el a várost. Így esett, hogy a Galambdúc, ez a magános ház a dombtetőn, ezúttal is elérhetetlen maradt. Március elején Nóra és James elhagyja Pólát.

Március idusán pedig, két hónapi késéssel, a *Giornaletto di Pola* kiadja *Póla város Almanachját*, melyben a 2362-es sorszám alatt ez olvasható:

*Joyce Dr. James A.
a Berlitz-iskola angoltanára
Szent István-feljáró 1.*

Húsz évvel annak a személynek a halála után, akit *Póla város 1905-ik évi Almanachja* a 2362-es sorszám alatt tart nyilván, Írország egy monográfiája a következőket jegyzi fel:

Emlékezete már gyermekkorra óta egy tájképet őriz, egy olyant, melyet egyetlen más francia, olasz vagy svájci táj sem képes soha kitörölni: a Dublini-öblöt Ferwyou és Blackrock között, meg a hatalmas kiterjedésű homokpart képét, azokat a végtelen sétákat, melyek során ez az ébren álmódó, ez a koraérett és lázadó gyerekember töpreng el az időről és a történelemről, és tündődik magában, hogy miben is hisz . . .

Természetesen az olvasó sejti már, hogy a rövidlátó dublini, akiről a monográfia szerzője szól, amikor kitörölhetetlen gyermekkori emléképeit idézi fel, később a Valcano- és a Stoia-öböl partjaival mossa össze a Liffey töltéseit.

BORBÉLY János fordítása

(Folytatjuk)